

ע"פ 8295/17 - מדינת ישראל נגד אמג'ד שאוור

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 8295/17

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: אמג'ד שאוור

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 11.9.2017 בת"פ 53312-12-16 שניתן על ידי
כבוד השופט ר' כרמל

תאריך הישיבה: י' בסיון התשע"ח (24.5.2018)

בשם המערערת: עו"ד רוני זלושינסקי

בשם המשיב: עו"ד אחמד עואודה

בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

1. ערעור המדינה על קולת העונש שהושת על המשיב (להלן: אמג'ד) בגזר הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט ר' כרמל) בת"פ 53312-12-16 מיום 11.9.2017: 4 שנות מאסר בפועל, מאסר על-תנאי, שלילת רישיון הנהיגה לתקופה של 6 שנים, ותשלום פיצוי כספי בסך כולל של 30,000 ₪.

רקע ועיקרי כתב האישום

2. על-פי המתואר בכתב האישום, עובר ליום 15.12.2016, קשר אמג'ד קשר עם אחר לגנוב משאית ממפעל 'קווים' באזור התעשייה בעטרות (להלן: המפעל), להעבירה לחברון, ולמכרה תמורת סך של 50,000 ₪. ביום 14.12.2016 סמוך לשעת חצות, הגיע אמג'ד יחד עם שני אחרים למפעל (האחר ואדם נוסף שהגיע עמו), כשהם לבושים בכפפות שחורות ועוטים על פניהם רעלות. השלושה קפצו מעל גדר המפעל, נכנסו לחדר השמירה, ודרשו מהשומר לקבל את המפתחות למפעל. השומר הצביע על מקום המפתחות, אמג'ד נטל אותם, נכנס למפעל, ושם איתר את מפתחות המשאית. האחרים קשרו באמצעות נייר דבק את רגליו וידיו של השומר, והרחיקו ממנו את הטלפון הסלולרי שלו ומפתחות מכוניתו. בהמשך, נהג אמג'ד את המשאית מהמפעל לכיוון חברון, וזאת מבלי שברשותו רישיון נהיגה בתוקף. בינתיים, השתחרר השומר מכבילתו, דיווח על אשר ארע למנהל המפעל, והלה הודיע על כך למשטרה שהחלה בביצוע סריקות לאיתור המשאית. במהלך הסריקות, באזור שכונת גילה בירושלים, הבחינו השוטרים במשאית וסימנו לאמג'ד לעצור. זה לא שעה לקריאתם והמשיך בנסיעה, תוך שהוא נוגח בחמישה כלי רכב לפחות שחנו בצד הכביש. אמג'ד המשיך בנסיעה בניגוד לכיוון התנועה, השוטרים הציבו מחסום בכביש, אמג'ד חצה אותו בנסיעה מהירה, שוטרת שהיתה במקום רצה הצידה פן תיפגע, וירתה שלוש ריות לעבר גלגלי המשאית במטרה לעוצרה - ללא הצלחה. אמג'ד המשיך במנוסתו בניגוד לכיוון התנועה ובמהירות גבוהה, חצה רמזור באור אדום, והתנגש במכוניתם של בני הזוג לוי שחצו את הצומת באור ירוק. ניידות משטרה דלקו בעקבותיו של אמג'ד, השוטרים ירו מספר כדורים לעבר גלגלי המשאית, פעם ופעמיים, עד שלבסוף נוקבו גלגלי המשאית והיא נעצרה. כתוצאה ממעשיו של אמג'ד, פונו בני הזוג לוי לבית חולים; גב' לוי, סבלה משבר בצלעות. נגרמו נזקי פח ל-5 מכוניות.

3. ביום 22.5.2017 הודה אמג'ד לפני בית המשפט המחוזי בעובדות כתב האישום המתוקן בהתאם להסדר טיעון, והורשע בגין מעשים אלו בעבירת שוד (סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק)); סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה (סעיף 232(2) לחוק); חבלה חמורה בנסיבות מחמירות (סעיף 335(א)(1) בנסיבות סעיף 333 לחוק); היזק בזדון (שש עבירות; סעיף 452 לחוק); הפרעה לשוטר במילוי תפקידו (סעיף 275 לחוק); נהיגת רכב מנועי ללא רישיון (סעיף 10(א) בצרוף סעיף 62 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961); ונהיגה ללא ביטוח (סעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970).

תסקיר שירות המבחן

4. בתסקיר שהוגש לבית המשפט המחוזי צוין שאמג'ד, יליד שנת 1987, עבד כ-7 שנים במפעל 'קווים', בשנה האחרונה נקלע למצוקה כלכלית, בעטיה התפתה לבצע את העבירות. שירות המבחן התרשם כי אמג'ד התקשה להתייחס באופן מעמיק לנסיבות ביצוע העבירות, נטה לטשטש ולמזער את חלקו, ולקח אחריות פורמלית בלבד על מעשיו. לצד זאת, העריך שירות המבחן כי מעשיו של אמג'ד חריגים לאורחות חייו. בהתחשב במכלול, נמנע שירות המבחן מליתן המלצה טיפולית בעניינו של אמג'ד. בתסקיר עדכני צוין, כי אמג'ד שוהה בבית הסוהר 'רימונים', מועסק

במרכז היצרני של בית הסוהר, ומשמש בתפקיד 'תומך' באסיר אחר המוגדר כ'אסיר בהשגחה'. גורמי הטיפול בבית הסוהר מציינים, כי אמג'ד ממלא את תפקידו בצורה טובה, ללא הפרות משמעת, משתף פעולה עם סגל האגף, ונמצא בקשר עקבי עם עובדת סוציאלית.

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

5. בראשית דבריו עמד בית המשפט המחוזי על תסקיר שירות המבחן כמתואר לעיל ועל עיקרי טענות ב"כ הצדדים לעונש. לאחר מכן, נדרש בית המשפט המחוזי לחומרת מעשיו של אמג'ד, ולערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירות - שלמות הגוף, הרכוש, ובטחון הציבור. כמו כן, עמד בית המשפט המחוזי על הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, בכלל זה התכנון שקדם לביצוען, העובדה שבוצעו בצוותא, והנזק שנגרם ושצפוי היה להיגרם. על יסוד האמור, ולאחר שקבע כי יש לראות את האירוע כולו כ'אירוע אחד' לצורך גזר הדין, קבע בית המשפט המחוזי מתחם ענישה שבין 3 ל-8 שנות מאסר בפועל. לשם קביעת העונש המתאים בתוך מתחם הענישה, זקף בית המשפט המחוזי לזכותו של אמג'ד את גילו הצעיר; העובדה שהוא נעדר עבר פלילי (למעט עבר תעבורתי); והעובדה שהודה במעשיו. מנגד, ציין בית המשפט המחוזי כי יש ליתן משקל לשיקולי הרתעה - הן של אמג'ד עצמו, הן של החברה כולה, ולכן שבמעשיו גרם אמג'ד לסכנת חיים. סיכומו של דבר: בית המשפט המחוזי גזר על אמג'ד עונש של 4 שנות מאסר בפועל ו-8 חודשי מאסר על-תנאי. כמו כן, הורה בית המשפט המחוזי על שלילת רישיון הנהיגה של אמג'ד לתקופה של 6 שנים מיום שחרורו מהמאסר. בנוסף, חויב אמג'ד לשלם פיצוי כספי בסך כולל של 30,000 ₪.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

6. לטענת ב"כ המדינה, מתחם הענישה שקבע בית המשפט המחוזי, כמו גם העונש שנגזר לבסוף על אמג'ד, אינם הולמים את חומרת מעשיו, מידת אשמתו, ומדיניות הענישה הנוהגת. לטענתו, העונש שנגזר על אמג'ד "הולם כל שלב משלבי העבירה לבדו, אך בוודאי שאינו מבטא הלימה לחומרת מעשיו, הכוללים [...] הן עבירת שוד בנסיבות מחמירות והן מרדף ארוך ומסוכן ברחבי ירושלים" (סעיף 15 להודעת הערעור). אשר לשלב הראשון - עבירת השוד: טוען ב"כ המדינה, כי עבירה זו כשלעצמה מצדיקה עונש מאסר למשך מספר שנים. לשוד המשאית קדם תכנון מפורט, לרבות בכל הנוגע להתמודדות עם השומר במפעל. בהקשר זה, טוען ב"כ המדינה, כי שגה בית המשפט המחוזי כשלא חייב את אמג'ד בתשלום פיצוי כספי לשומר. אשר לשלב השני - המרדף: טוען ב"כ המדינה, כי מדובר במעשים בעלי חומרה יתרה, שהסכנה שנסקפת מהם מוגברת; זאת, לנוכח נסיבותיו החמורות של העניין, בכלל זה העובדה שאמג'ד נהג במשאית - כלי רכב גדול, כבד ומסוכן, והעובדה שאין בבעלותו של אמג'ד רישיון נהיגה מתאים. ב"כ המדינה עמד על הנזק שנגרם לגב' לוי (שבר בצלעות), למכוניות שבהן פגע אמג'ד, וכמו כן עמד על הנזק שעלול היה להיגרם מחמת ביצוע העבירות. לצד זאת, עמד ב"כ המדינה על כך שאמג'ד לא נענה לקריאות השוטרים, ועל כך שנדרש מאמץ של שלוש נייודות וירי בשלוש הזדמנויות על מנת לסיים את המרדף. נוכח האמור, טוען ב"כ המדינה, כי יש להחמיר בעונשו של אמג'ד באופן ניכר, כך שהעונש שיושת עליו ישקף נכוחה את חומרת המעשים, נסיבות ביצועם, ויהיה בו כדי להרתיע ולהעביר מסר ברור וחד-משמעי.

7. בדיון ביום 24.5.2018 חזר ב"כ המדינה וטען על חומרת המעשים - גם שוד, גם סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, מרדף הרה-אסון במשאית ששוקלת 15 טון. לטענתו, בנסיבותיו של העניין דן היה מקום לקבוע שני מתחמי ענישה

שונים - אחד לשוד ואחר למרדף. עוד טען ב"כ המדינה, כי בית המשפט המחוזי לא נימק די הצורך את האופן שבו הגיע למסקנה על העונש ההולם, וכי התסקיר העדכני מלמד כי עד כה לא הפנים אמג'ד את חומרת מעשיו. מנגד טען ב"כ של אמג'ד, כי עבירת השוד שאמג'ד הורשע בביצועה היא ברף הנמוך של עבירה זו, מכיוון שלא נעשה שימוש בכוח או באלימות. אשר לשלב המרדף: טען ב"כ של אמג'ד, כי מדובר בעבירה 'נגררת' לעבירת השוד, שלא תוכננה מלכתחילה, ושהפגיעה שנגרמה במסגרתה לא היתה במתכוון. עסקינן בשתי עבירות השלובות זו בזו, ולפיכך יש לקבוע מתחם ענישה אחד. עוד טען ב"כ של אמג'ד, כי בשלב הערעור בית המשפט נוטה שלא להתערב בעונש, לבטח לא להחמיר. אין מדובר במקרה חריג שמצדיק התערבות. ב"כ של אמג'ד עמד על כך שאמג'ד נעדר עבר פלילי, וטען כי לעבירות התעבורה שביצע בעבר אין לייחס נפקות בקביעת העונש.

דיון והכרעה

8. נתתי דעתי על טענותיהם של ב"כ הצדדים, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, על רקע גזר הדין דנן, וגזרי דין אחרים בעניינים דומים. הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את ערעורה של המדינה, וכך אציע לחברי לעשות.

9. אמנם כן, לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שנקבע על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במצבים חריגים (ראו, למשל: ע"פ 3091/18 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 8095/16 עובדיה נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (30.3.2017)). בנדון דידן, עונש המאסר שנגזר על אמג'ד - 4 שנות מאסר בפועל - חורג באופן משמעותי לקולה מן העונש המתאים בנסיבות העניין, והוא בא בגדרם של אותם מצבים חריגים המצדיקים את התערבותה של ערכאת הערעור.

10. על חומרת מעשיו של אמג'ד רוב מילים אך למותר; הסכנה שנסקפה מהם לשומר במפעל, לשוטרים, ולמשתמשי הדרך - סכנת חיים של ממש - מוחשית ומשמעותית. ניתן ללמוד זאת בבירור מפציעתה של גב' לוי, מהנזק שנגרם למכוניות שחנו בצד הדרך, ומעדותו של שומר המפעל לפני בית המשפט המחוזי: "חודשיים לא ישנתי ואני מפחד גם מהשניים שהיו איתו [עם אמג'ד - נ' ס'] שיבואו וינקמו בי. אני עם חמישה ילדים והם יכלו להרוג אותי" (פרוטוקול הדיון, עמוד 9, שורות 27-28). כאמור, מעשיו של אמג'ד מורכבים משני חלקים עיקריים - שוד של משאית ממפעל שבו עבד, ומרדף ממושך. כל אחד משני חלקים אלו, שבוצעו ברצף בזה אחר זה, חמור כשלעצמו, ודאי כך בהצטברותם יחדיו. מעשה השוד תוכנן היטב מבעוד מועד, בוצע בצוותא עם שני שותפים נוספים, ובמסגרתו כבלו השותפים את שומר המפעל בזמן שאמג'ד גנב את המשאית; כל זאת, בשעת לילה מאוחרת, כשהשלושה רעולי פנים ועוטים כפפות. בנסיבות אלו, צודק ב"כ המדינה בטענתו, לפיה "עבירה זו לבדה מצדיקה [...] עונש מאסר של שנים ספורות" (סעיף 8 להודעת הערעור; ראו, למשל: ע"פ 1041/14 קרקני נ' מדינת ישראל (5.10.2014); ע"פ 1178/14 מדינת ישראל נ' מיכלאשוילי (23.6.2014); ע"פ 6048/13 חוסיין נ' מדינת ישראל (14.8.2014)). כזכור, עם סיומו של מעשה השוד, נהג אמג'ד את המשאית מאזור התעשייה בעטרות לכיוון חברון - ללא רישיון נהיגה מתאים וללא ביטוח. אמג'ד נהג בצורה פרועה, התנהל מרדף מסוכן מאד, הוא לא שעה לקריאות השוטרים לעצור, גם לא האט את מהירות נסיעתו לפני מחסום שהציבו בדרכו; אחת מן השוטרות נאלצה לנוס לצד הדרך כדי שלא תיפגע. אם לא די בכך, נהג אמג'ד בניגוד לכיוון התנועה, חצה רמזור באור אדום והתנגש במכונית שחצתה באור ירוק; נזק גופני נגרם לגב' לוי, ונזק רכושי נגרם למכוניותיהם של מספר אנשים. גם ביחס לחלקו השני של המעשה - המרדף - מדיניות הענישה הנוהגת בעניינים כגון דא מורה לנו להטיל על המבצע עונש מאסר בפועל של מספר שנים (ע"פ 5626/14 לנקין נ' מדינת ישראל (2.8.2015); ע"פ 4277/14 אלזבידי נ' מדינת ישראל (28.5.2015)).

11. לא למותר להוסיף: ב"כ של אמג'ד הדגיש את העובדה שאמג'ד נעדר עבר פלילי (עובדה שנזקפה לזכותו בגזר הדין של בית המשפט המחוזי), אלא שעברו לענייננו-אנו אינו 'נקי' כלל ועיקר; עברו התעבורתי - 10 הרשעות קודמות - מכביד. עסקינן בין היתר בעבירה של סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה, ולפיכך לעבירות התעבורה שביצע אמג'ד בעבר "נודעת חשיבות רבה לעניין גזירת עונשו" (ע"פ 9746/16 חזאן נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (6.4.2017)).

12. משאלו הם פני הדברים, אך גם בשים לב לכך שאין זה מדרכה של ערכאת הערעור למצות את מלוא חומרת הדין, אציע לחבכי לקבל את ערעורה של המדינה, במובן זה שעונש המאסר בפועל שהושת על אמג'ד יעמוד על 5 שנים וחצי, חלף 4 שנות מאסר שהשית עליו בית המשפט המחוזי. בנוסף, אציע לחייב את אמג'ד בתשלום פיצוי כספי לשומר המפעל, מר ראפת שוויקי, בסך של 7,000 ₪. יתר רכיבי גזר הדין של בית המשפט המחוזי יותרו על כנם.

ש ו פ ט

השופט ד' מינץ:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, ט"ו בסיון התשע"ח (29.5.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט